

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๖/๒๕๕๕

วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๕

เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ กรณีพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

สรุปความเป็นมา

๑. นายศิริมิตร บุญมุล อายุ ๓๒ ปี อาชีพทนายความ และนางสาวบุญจตุติ กลับประสิทธิ์ อายุ ๓๐ ปี อาชีพทนายความ ได้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตุลาการ ในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา รุ่นที่ ๕๓ ประจำปี ๒๕๕๒ โดยเข้าตรวจร่างกายและจิตใจ ที่โรงพยาบาล จุฬาลงกรณ์ กับคณะแพทย์ ตามที่คณะกรรมการตุลาการกำหนด

๒. คณะกรรมการแพทย์ (โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์) รายงานผลการตรวจร่างกายและจิตใจว่า นายศิริมิตร บุญมุล และนางสาวบุญจตุติ กลับประสิทธิ์ เคยเป็นโปลิโอ

๓. คณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเข้ารับราชการ เป็นข้าราชการตุลาการ พิจารณาเห็นว่า ผู้สมัครทั้ง ๒ ราย มีร่างกายไม่เหมาะสม ตามพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๗ (๑๑) เห็นสมควรไม่รับสมัคร ต่อมา คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (ก.ต.) ในการประชุมครั้งที่ ๑๓/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๑๔ และ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๓ เห็นชอบด้วยกับความเห็นของคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ ฯ จึงมีมติ ไม่รับสมัคร เนื่องจากร่างกายไม่เหมาะสม ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๗ (๑๑)

๔. นายศิริมิตร บุญมุล มีหนังสือร้องเรียน ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ถึงผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาว่า ตนเคยเป็นโรคโปลิโอเมื่ออายุได้ ๕ ขวบ สภาพร่างกายปัจจุบัน มือและแขน ข้างขวาเล็กกว่าข้างซ้าย ขาข้างซ้ายเล็กกว่าขาข้างขวา กล้ามเนื้อส่วนหลังด้านซ้ายเล็กกว่ากล้ามเนื้อ ด้านขวา สามารถเดินด้วยลำพังตนเองได้โดยไม่ต้องใช้อุปกรณ์ใดๆ ช่วยเหลือในการเดิน สภาพร่างกาย แข็งแรง สุขภาพจิตดี สถิติสัมพัทธ์สมบูรณ์ สามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งข้าราชการตุลาการได้ และ โรคโปลิโอก็มีเชื้อโรคตามที่ระบุห้ามรับสมัคร ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๒)

ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ การที่คณะกรรมการตุลาการพิจารณาไม่รับสมัครและตัดสิทธิในการสอบคัดเลือกดังกล่าว เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพทางกาย จึงขอให้พิจารณาสอบสวนหาข้อเท็จจริง และเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า บทบัญญัติในมาตรา ๒๗ (๑๑) (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ และมาตรา ๒๖ (๑๐) (๑๑) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ขัดและแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคสาม ใช้บังคับมิได้ตามมาตรา ๖

๕. นางสาวบุญจติ กลับประสิทธิ์ มีหนังสือถึงผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ถึงผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ว่าตนเคยเป็นโรคโปลิโอเมื่ออายุ ๓ ขวบ เนื่องจากความผิดพลาดของแพทย์ที่นำวัคซีนซึ่งหมดอายุแล้วมาฉีดให้ สภาพร่างกายปัจจุบัน แขนและมือทั้งสองข้างปกติ ขาข้างขวายาวกว่าขาซ้าย ๓ เซนติเมตร กล้ามเนื้อแผ่นหลังด้านขวาโป่ง มีสุขภาพจิตดี สติสัมปชัญญะสมบูรณ์สามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งข้าราชการตุลาการได้ ทั้งโปลิโอมิใช่โรคตามที่ระบุห้ามรับสมัครไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ การที่คณะกรรมการตุลาการพิจารณาไม่รับสมัครและตัดสิทธิในการสอบคัดเลือกดังกล่าวเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพทางร่างกาย จึงขอให้พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงและเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติในมาตรา ๒๗ (๑๑) (๑๒) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ และบทบัญญัติในมาตรา ๒๖ (๑๐) (๑๑) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ขัดและแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคสาม ใช้บังคับมิได้ ตามมาตรา ๖

๖. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีหนังสือที่ ผร ๒๓/๒๘๒ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๓ ถึงเลขาธิการส่งเสริมงานตุลาการ ขอทราบข้อมูลเอกสาร พร้อมเหตุผล

๗. ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม มีหนังสือลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ถึงผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ส่งข้อมูลประกอบการพิจารณากรณีนายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจติ ฯ ร้องขอความเป็นธรรมเกี่ยวกับการสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา ประจำปี ๒๕๕๒ โดยมีความเห็นว่าการพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือก ฯ กระทำในรูปคณะกรรมการ โดยคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติและคณะกรรมการตุลาการมิใช่ดุลยพินิจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่เพียงผู้เดียว

การพิจารณาคณะสมมติของบุคคลจึงกระทำอย่างรอบคอบ และให้ความเป็นธรรมตามควรแก่กรณี รวมทั้งเป็นการพิจารณาโดยเสมอภาคไม่ได้เป็นการเลือกปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ผู้ที่มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจมาดำรงตำแหน่งข้าราชการตุลาการ

๘. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา มีหนังสือที่ ผร ๒๓/๒๑๓ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๔ ถึงเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ขอความเห็นและขอทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมพร้อมเหตุผล

๙. เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม มีหนังสือที่ ศย ๐๐๓/๒๖๔๓ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ซึ่งแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการพิจารณาไม่รับสมัครบุคคลที่มีร่างกายไม่เหมาะสมเข้าสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตุลาการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา (เพิ่มเติม) สรุปรายละเอียด ดังนี้

๙.๑ วิธีการและหลักเกณฑ์การตรวจร่างกายและจิตใจของคณะกรรมการแพทย์ของ ก.ต. การรับสมัครสอบคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตุลาการเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา ผู้สมัครต้องมีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๗ (๑๑) ซึ่งกำหนดว่า “ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบหรือมีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ หรือเป็นโรคที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง”

ประเด็นพิจารณาของคณะกรรมการตุลาการได้กำหนดวิธีการและหลักเกณฑ์ในเรื่องการมีร่างกายไม่เหมาะสมไว้ ดังต่อไปนี้

๑) เป็นโรคตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๒๖)
๒) เป็นบุคคลไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือมีกายหรือจิตใจไม่เหมาะสม ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๗ (๑๑)

๓) ความเห็นของคณะกรรมการแพทย์ของ ก.ต. ที่บ่งบอกถึงความไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ

๔) ความเห็นของคณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ ฯ

๙.๒ คณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตุลาการ ได้พิจารณาคณะสมัตตินายศิริมิตร บุญมุล และนางสาวบุญจติ กลับประสิทธิ์ เห็นว่าเป็นบุคคลที่มีกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๗ (๑๑) ซึ่งอาจเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง

ข้าราชการตุลาการ และได้นำเสนอผลการพิจารณาต่อคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมพิจารณาและคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมเห็นชอบกับความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตุลาการ

๑๐. เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีดังกล่าวมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ จึงได้ส่งคำร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญ สรุปได้ดังนี้

๑๐.๑ นายศิริมิตร บุญมุล และนางสาวบุญจติ กลับประสิทธิ์ ได้ร้องเรียนว่าคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมและคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา รุ่นที่ ๔๓ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้พิจารณาว่าคุณสมบัติของนายศิริมิตร บุญมุล และนางสาวบุญจติ กลับประสิทธิ์ ผู้สมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาแล้วเห็นว่า นายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจติ ฯ เป็นผู้มีร่างกายไม่เหมาะสมตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๗ (๑๑) จึงไม่รับสมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการฝ่ายตุลาการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา

๑๐.๒ นายศิริมิตร ฯ และนางสาวบุญจติ ฯ เห็นว่า การที่ ก.ต. ไม่รับสมัครโดยอ้างเหตุผลว่าเป็นผู้มีร่างกายไม่เหมาะสมโดยตัดสิทธิการสมัครดังกล่าวเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพทางกาย ดังนั้น บทบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๗ (๑๑) (๑๒) และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) (๑๑) จึงขัดและแย้งกับบทบัญญัติมาตรา ๓๐ วรรคสามของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ประเด็นที่ขอให้วินิจฉัย

ตามที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นภายหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้นำความในมาตรา ๒๗ ของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ ในมาตรา ๒๖ โดยเฉพาะในส่วนของถ้อยคำว่า “กาย...ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ” นั้น จึงมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เพราะเป็นบทบัญญัติที่ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคระหว่างบุคคลที่มีร่างกายพิการกับบุคคลธรรมดาทั่วไปที่มีร่างกายปกติ เป็นเหตุให้เกิดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมในการรับสมัครสอบคัดเลือกเป็นข้าราชการตุลาการในตำแหน่ง

ผู้ช่วยผู้พิพากษา ดังนั้นจึงเห็นว่า บทบัญญัติตามมาตรา ๒๖ (๑๐) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) (๑๑)
๒. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๒๗ (๑๑) (๑๒)
๓. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง วรรคสาม มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๕ และมาตรา ๘๐
๔. กติกาสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคีและประกาศของสหประชาชาติที่ประเทศไทยเป็นสมาชิก รวม ๓ ฉบับ ดังนี้

(๑) International Covenant on Civil and Political Rights ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๘๖ เป็นบททั่วไปเกี่ยวกับการห้ามการเลือกปฏิบัติ ข้อ ๒๖

(๒) International Covenant on Economic Social and Cultural Rights ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีเมื่อวันที่ ๕ กันยายน ค.ศ. ๑๙๘๕ เป็นเรื่อง Right to work, ข้อ ๖

(๓) Declaration on the Rights of Disabled Persons ไม่ใช่สัญญาที่ผูกพันรัฐ แต่เป็นมติของสมัชชาสหประชาชาติที่สมาชิกรวบรวมไปปฏิบัติ ข้อ ๗

โดยที่กฎหมายตามข้อ ๑, ๒, ๓ มีตัวบทที่ทราบกันดีและปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแล้ว จึงขอเสนอเฉพาะเอกสารตามข้อ ๔ (๑), (๒) และ (๓) ดังนี้

(๑) กติกาสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง (International Covenant On Civil and Political Rights)

Article 26 “All persons are equal before the law and are entitled without any discrimination to the equal protection of the law. In this respect, the law shall prohibit any discrimination and guarantee to all persons equal and effective protection against discrimination on any ground such as race, colour, sex language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status.”

ข้อ ๒๖ “ทุกคนมีความเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมายและมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายโดยไม่มี การเลือกปฏิบัติใดๆ ดังนั้น กฎหมายจะต้องห้ามการเลือกปฏิบัติใดๆ และรับประกันแก่ทุกคนว่าจะได้รับการป้องกันอย่างเสมอภาคและมีประสิทธิผลต่อการเลือกปฏิบัติไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดๆ เช่น เชื้อชาติ, สี, เพศ, ภาษา, ศาสนา, ความคิดเห็นทางการเมืองและทางอื่นๆ, สัญชาติ หรือพื้นเพทางสังคม ทรัพย์สิน, กำเนิด หรือสถานภาพอื่นใด”

(๒) กติกาสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม (International on Covenant Economic Social and Culture Rights)

Article 6 1. “The States Parties to the present Covenant recognize the right to work, which includes the right of everyone to the opportunity to gain his living by work which he freely chooses or accepts, and will take appropriate steps to safeguard this right.”

ข้อ ๖ ๑. “ประเทศที่เป็นภาคีแห่งกติกาสัญญานับนี้ยอมรับนับถือสิทธิที่จะทำงาน ซึ่งรวมถึงสิทธิของทุกคนที่จะมีโอกาสที่จะ ทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการทำงาน ที่เขาเลือกและรับทำอย่างเสรี, และ (รัฐสมาชิก) จะ กำหนดมาตรการที่จะ พิทักษ์ซึ่งสิทธินี้”

(๓) ประกาศว่าด้วยเรื่องสิทธิต่างๆ ของผู้พิการทุพพลภาพ (Declaration and the Rights of Disabled Persons)

7. “Disabled persons have the right to economic and social security and to a decent level of living. They have the right according to their capabilities, to secure and retain employment or to engage in a useful, productive and remunerative occupation and to join trade unions.”

ข้อ ๗ “บุคคลพิการทุพพลภาพมีสิทธิที่จะมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมและ ที่จะมีระดับการครองชีวิตที่ดี บุคคลเหล่านั้นมีสิทธิที่จะ ได้ทำงานและคงสภาพ การมีงานทำหรือที่จะเข้าร่วมปฏิบัติอาชีพที่มีประโยชน์มีผลิตผลและมีรายได้ และที่จะร่วมกับสหภาพแรงงานทั้งนี้ตาม ความสามารถของตน”

(หมายเหตุ แปลและขีดเน้นโดย ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์ จากต้นฉบับภาษาอังกฤษ ที่ได้รับจากกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๕)

ข้อพิจารณา

๑. รัฐธรรมนูญมีหลักการให้คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามมาตรา ๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และหลักการคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ผูกพันกับการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐทุกองค์กรตามมาตรา ๒๖ ดังนั้นศาลยุติธรรมจะใช้กฎหมายและระเบียบใดๆ ที่ไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ไม่ได้

๒. รัฐธรรมนูญมีหลักการให้ช่วยเหลือคนพิการให้ได้มีโอกาสทำงานตามมาตรา ๘๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนั้นศาลยุติธรรมจะไม่พยายามช่วยเหลือด้วยการกีดกันมิให้คนพิการได้เข้าทำงานไม่ได้

๓. รัฐธรรมนูญมีหลักการให้คุ้มครองความเสมอภาค (Equal Protection) ตามมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนั้นศาลยุติธรรมจะไม่ให้ความเสมอภาคแก่ทุกคนไม่ได้เพราะมีผู้พิการทุพพลภาพบางคนสามารถเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตุลาการได้

๔. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๖ แม้จะพอรับฟังได้ว่าองค์การต่างๆ ควรมีอำนาจที่จะกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะรับเข้าทำงานได้ แต่ในอนุ (๑๑) ที่กล่าวถึง “กายไม่เหมาะสม” เป็นการให้ดุลยพินิจแก่คณะกรรมการแพทย์ คณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ, คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม มากเกินไป เพราะคำว่า “กาย . . . ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ” กว้างขวางมากเป็นการพิจารณาได้ตามความอำเภอใจ กว้างกว่าบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๓๑, ๒๕๓๓, ๒๕๓๕ ๒๕๓๖, ๒๕๓๘, ๒๕๔๑ ที่เจาะจงกว่าโดยใช้คำว่า “ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพ” ซึ่งหมายความว่า พิจารณาทำงานไม่ได้ ทั้งที่กฎหมายใหม่น่าจะจำกัดสิทธิในวงแคบกว่าและเท่าที่จำเป็นจริงๆ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางประชาธิปไตย

๕. เมื่อเปรียบเทียบกับบทบัญญัติกำหนดคุณสมบัติในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๐ (๕) บัญญัติว่า “ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้” จะเห็นว่าเป็นข้อจำกัดที่มีความชัดเจนและอยู่ในวงแคบกว่า คือ ต้องไม่พิจารณาปฏิบัติหน้าที่ของตำแหน่งนั้นๆ ไม่ได้ คณะแพทย์ต้องตรวจและให้ความเห็นในประเด็นนี้เท่านั้น มิฉะนั้นผู้สมัครย่อมรู้สึกได้ว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม, หรือเป็นการเลือกปฏิบัติได้ เพราะคำว่า “ไม่เหมาะสม” เป็นการวัดทางอัตวิสัยไม่มีความแน่นอนที่เชื่อถือได้

๖. การที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๗ บัญญัติว่า “ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับแก่กรณีใดให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์

ทรงเป็นประมุข” นั้นเห็นว่าเมื่อยังมีข้อโต้แย้งว่ารัฐธรรมนูญไทยไม่มีการรับรองสิทธิของผู้พิการ
ทุกพลภาพที่ชัดเจนก็ควรนำบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญของประเทศประชาธิปไตยอื่นมาพิจารณาเทียบเคียง
เช่น รัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน มาตรา ๓ (๓) ว่า “ไม่มีผู้ใดจะถูกกีดกันเพราะเหตุแห่ง
ความทุพพลภาพ” อันเป็นบทรับรองสิทธินี้โดยสมบูรณ์ปราศจากเงื่อนไข

เมื่อประเทศไทยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์แล้วก็ต้องยึดถือหลักการ
เดียวกัน

๓. ประเทศไทยได้ลงนามสัตยาบันนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศหลายฉบับที่รัฐสภา
ให้ความเห็นชอบแล้วตามมาตรา ๑๕๓ (๑๕) และมาตรา ๒๒๔ จึงมีผลผูกพันให้ประเทศไทยต้อง
เคารพสิทธิของผู้ทุพพลภาพ ดังปรากฏในกติกาสัตยาบันระหว่างประเทศและประกาศของสมัชชา
สหประชาชาติที่ได้นำมาเสนอในตอนก่อนแล้ว จึงเห็นว่ารัฐบาลไทยควรจรรักษาเกียรติยศและศักดิ์ศรี
ของประเทศด้วยการปฏิบัติตามคำมั่นสัตยาบันที่ได้ลงนามไปแล้ว ในการนี้องค์กรของรัฐทุกองค์กรโดย
เฉพาะอย่างยิ่งศาลยุติธรรมยังต้องปฏิบัติตามสัตยาบันเหล่านั้นอย่างเคร่งครัดเป็นพิเศษ

๔. ประเทศไทยขณะนี้มียุติธรรมประมาณ ๖ ล้านคน ที่มีความพิการทุพพลภาพในระดับต่าง ๆ
คิดเป็นพลเมืองประมาณร้อยละ ๑๐ ของประเทศ จึงชอบที่รัฐบาลและองค์กรของรัฐจะส่งเสริมสนับสนุน
ให้พลเมืองที่พิการเหล่านี้ได้มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรี มีความภาคภูมิใจที่จะดำรงชีวิตได้โดย
ไม่เป็นภาระของสังคม ด้วยการช่วยพัฒนาร่างกายให้สามารถเคลื่อนไหวให้เป็นปกติได้มากที่สุด และ
ให้มีความรู้ความชำนาญ มีความสามารถจะประกอบอาชีพได้ เมื่อมีความพร้อมทางร่างกายและสติ
ปัญญาแล้วก็ควรส่งเสริมให้ผู้พิการสามารถเข้ารับราชการในตำแหน่งหน้าที่ที่สามารถทำได้ นอกจากนี้
ก็ได้ปรากฏข้อเท็จจริงทั่วโลกว่าบุคคลเหล่านี้อาจจะสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณค่าให้แก่สังคมได้เป็นอย่างดี

๕. การส่งเสริมสนับสนุนผู้พิการนี้จะต้องพยายามทำกันอย่างกว้างขวาง ดังนั้นองค์กรของรัฐ
โดยเฉพาะในระบบศาลจะต้องเป็นผู้นำ เพื่อให้ภาคเอกชนและสังคมไทยทั่วไปยอมรับและนำไปสู่การจ้างงาน
ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น การที่ทางราชการจะรับผู้พิการที่สามารถทำงานได้ จึงเป็นการฉายแสงแห่งเมตตาธรรม
แก่พลเมือง ไม่ใช่ต้องการแสดงอำนาจอิทธิพลของสถาบันศาลเพื่อให้ประชาชนยำเกรงอันเป็นรังสีอำมหิต
อำนาจนิยมมิใช่วิญญูณของประชาธิปไตยสมัยใหม่

ถ้าประเทศไทยจะยอมรับผู้พิการที่ทำงานได้ให้เข้ารับราชการในฝ่ายตุลาการกลับจะเป็น
การแสดงความดีใจปรากฏในสังคมโลกซึ่งจะได้รับความสรรเสริญ การไม่ยอมรับต่างหากที่จะนำความ
อับอายอดสูมาสู่ประเทศชาติและวงการนั้น ๆ เอง

คำวินิจฉัย

เห็นว่าบทบัญญัติในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ มาตรา ๒๖ (๑๐) เฉพาะส่วนที่ว่า “กาย. . .ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ” เป็นการให้อำนาจแก่คณะแพทย์, คณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ ฯ และคณะกรรมการตุลาการใช้ดุลยพินิจตีความหมายของคำว่า “ไม่เหมาะสม” มากเกินไปกว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๓๑, ๒๕๓๓, ๒๕๓๕, ๒๕๔๒ ๒๕๔๕, ๒๕๕๓ อย่างเห็นได้ชัดโดยไม่จำเป็น

เห็นว่าการจำกัดสิทธิของพลเมืองที่จะเข้ารับราชการควรจำกัดในกรณีที่เป็นจริง ๆ ดังข้อบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๐ (๕) ที่ว่า “ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ . . .” จึงจะเป็นธรรมมากกว่าและตรงกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ต้องการให้รัฐและองค์กรของรัฐเคารพศักดิ์ศรีของมนุษย์ (มาตรา ๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐) ที่จะมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพรวมทั้งมีสิทธิที่จะแสวงหาความรู้และนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ตามมาตรา ๕๐ มาตรา ๕๕ และมาตรา ๘๐ การที่ส่วนราชการพยายามกีดกันผู้ด้อยโอกาสด้วยประการต่างๆ จึงขัดแย้งต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญนี้หลายมาตรา

จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๖ (๑๐) เฉพาะคำว่า “กาย...ไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ” ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ โดยเฉพาะวรรคหนึ่ง วรรคสาม ประกอบกับมาตรา ๔ (ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์) และมาตรา ๘๐ วรรคสอง (รัฐต้องช่วยเหลือคนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้) และเป็นกรณีที่ฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมอันเป็นองค์กรของรัฐองค์กรหนึ่งมิได้ “คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖ ด้วย จึงใช้บังคับมิได้

ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ